

Данильченко А.В.

студентка,

*Київський національний університет
імені Тараса Шевченка*

КАТЕРИНА СКАРЖИНСЬКА – ФУНДАТОР ПЕРШОГО ПРИВАТНОГО МУЗЕЮ ЛІВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧОГО ПРОФІЛЮ

Аналіз діяльності меценатки К.М. Скаржинської ілюструє яскравий приклад явища становлення національного музейництва кінця ХІХ - початку ХХ ст. Її приватні зібрання, за образним висловом М.Я. Рудинського, лягли "наріжним каменем" в основу збірок Полтавського краєзнавчого та інших музеїв краю і стали вартоносним об'єктом національної історико-культурної спадщини [1, с. 21].

Катерина Миколаївна Скаржинська, уроджена Райзер, народилася 7(19) лютого 1852 р у селищі Постава-Мука Полтавської губернії. Дворянка, донька великого землевласника Лубенського повіту, отримала домашнє виховання і здала екстерном іспити за курс гімназії. У 14 років була заручена з офіцером М.Г. Скаржинським, в подальшому генерал-майором у відставці. Будучи вже заміжною вона продовжила здобувати освіту на Бестужевських вищих жіночих курсах у Санкт-Петербурзі. З 1874 р. в маєтках Райзерів і Скаржинських збираються колекції старожитностей, які 1881р. перевозяться до с. Круглика – родинного маєтку подружжя.

Загалом дослідники виокремлюють 3 етапи в історії музею: 1) період стихійного збиральництва (1874-1881); 2) становлення музею – період археологічний (1882-1890); 3) історико-етнографічний період, що знаменується своїм розквітом (1891-1906). Влітку 1906 р. за побажанням К.М. Скаржинської круглицьку колекцію було передано до Природничо-історичного музею Полтавського губернського земства [2, с. 918].

Варто наголосити, що на 1880-ті – початок 1890-х рр. музей був єдиною археологічною установою в межах Полтавської губернії, що своєю чергою, досить переконливо засвідчує його неоціненний внесок у розвиток археології в Лівобережній Україні. Тут був сформований лубенський осередок вивчення археології Посулля, до складу якого входили Ф.І. Камінський, Г.С. Кир'яков, В.Г. Ляскоронський, К.П.Бочкарьов, К.М. Скаржинська, коштами якої були проведені археологічні дослідження. До 1900 р. нею було витрачено близько 500000 крб.

Великий внесок у накопичення колекцій та вплив на наукове спрямування закладу мали київський нумізмат і археолог К.В. Болсуновський (1838-1924) та відомий український етнограф і публіцист В.П. Горленко (1853-1907). Перший заповував для музею археологічні знахідки у київських та одеських

антикварів, а другий – був науковим консультантом співробітників музею, а також першим популяризатором його колекцій.

Важливе значення в діяльності музею мали наукові контакти і безпосереднє спілкування місцевих краєзнавців із багатьма відомими вченими, колекціонерами, які охоче приїздили до Лубен. Досить вагомим напрямком роботи музею була видавнича діяльність. Систематичний каталог колекцій до друку підготували співробітники музею за участю В.Б. Антоновича, А.П. Зосімовича, художника В.І. Уванова. Лубенським музеєм було видано низку брошур на краєзнавчу тематику. С.К. Кульжинським підготовлено фундаментальну працю «Описание коллекции народных писанок» [3, с. 274], краєзнавчий нарис "Очерки Лубенской старины" К.П. Бочкарьовим [4, с. 39] та ін.

Водночас музей мав значне культурно-освітнє значення, пробуджував зацікавлення до минулого краю серед широких верств суспільства. Вхід до музею був безкоштовним, що сприяло збільшенню кількості відвідувачів, щоденна кількість яких на 1900 р. сягала 300 чол. Спочатку музей був орієнтований на відвідувача-фахівця, хоча згодом сюди почали з'їжджатися всі охочі.

Попри свої вподобання в історичній та археологічній сферах, Катерина Миколаївна Скаржинська зацікавилась народними великодніми яйцями, колекція яких у 1898 р. нараховувала 2123 одиниці. Писанки були зібрані з 18 губерній спільними зусиллями К.М. Скаржинської, М.Ф. Сумцова, В.М. Ястребовова та ін. [5, с. 616].

Варто зазначити, що у зібранні музею нараховувалось 65 ікон та образків: емалеві, мідні, виконані на полотні, перламутрі, та різьблені по кипарису. Найдавніші з них відносилися до XVI-XVII ст. [6, с. 111-114]. Отже, колекція К.М. Скаржинської також є важливим джерелом вивчення духовного життя Полтавщини XVIII-XIX ст.

Закономірно, активна участь у археологічних, етнографічних та мистецьких виставках, листування з поважними діячами науки і культури сприяли зростанню фондів музею та його популярності, а саму меценатку обрали членом Московського нумізматичного товариства, почесним членом Полтавської вченої архівної комісії, Товариства любителів природознавства, антропології та етнографії.

Оселившись в Лозанні, вона займалася добродійництвом – допомагала матеріально поліемігрантам, випускала у Давосі журнал «За рубезом». 1914р. повертається в Україну і останні роки свого життя проводить в Лубнах. Померла всіма забута в Круглику 1932 р. [7, с. 135].

Таким чином можемо дійти висновку, що заснування Лубенського музею К.М. Скаржинською є вагомим внеском та яскравим явищем на тлі становлення національного музейництва, історичної та археологічної наук, видавничої справи кінця XIX – початку XX ст. Музей був першим великим приватним загальнодоступним зібранням краєзнавчого характеру не тільки на Полтавщині, але й в Україні, відзначався різноманітними формами громадсько-культурної роботи, а археологічне зібрання музею і нині є ґрунтовною базою вивчення давньої історії, і є ваговою складовою музейного фонду України.

Список використаних джерел:

1. Супруненко О. Б. Археологічні дослідження та зібрання Лубенського музею К.М. Скаржинської: автореф. дис. канд. істор. наук : 07.00.04 / Супруненко Олександр Борисович; НАН України, Ін-т археології. – К., 1997. – 21 с.
2. Супруненко О. Б. Доля колекцій музею К. Скаржинської // Музеї. Меценати. Колекції. – К. – Полтава: Археологія, 2000. – 918 с.
3. Описание коллекции народных писанок / Лубен. музей Е. Н. Скаржинской, Этногр. отд. – М. : Поставщик Высочайшего Двора Т-во Скоропечатни А. А. Левенсон, 1904 г. – 274 с.
4. Бочкарёв К.П. Очерки лубенской старины. – М.: 1900 г. – 39 с.
5. Супруненко О. Б. Археологія в діяльності першого приватного музею України: Лубенський музей К. М. Скаржинської. – К. – Полтава: Археологія, 2000. – 616 с.
6. Ульяновский В. И. Уникальные старопечатные книги и документы из Лубенского музея Е. Н. Скаржинской // «Охрана и исследование памятников археологии Полтавщины», Полтава, 1989 г. – С. 111-114.
7. Подвижники українського музейництва (Григорій Кир'яков, Федір Камінський, Катерина Скаржинська, Гнат Стеллецький) / Борис Сидорович Вацнак, Олександр Борисович Супруненко. – Київ : Б.в., 1995. – 135 с.

Кривчиков О.В.*викладач,**Коледж інформаційних технологій та землевпорядкування
Національного авіаційного університету*

ПОЛІТИКА СОЦІАЛ-ДЕМОКРАТИЧНОЇ РОБІТНИЧОЇ ПАРТІЇ ШВЕЦІЇ В КОНТЕКСТІ АКТУАЛЬНОСТІ ПИТАННЯ ПРО СТВОРЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ

1. Політика Соціал-демократичної робітничої партії Швеції.

Соціал-демократична робоча партія Швеції була заснована як партія шведського пролетаріату і секція 2-го Інтернаціоналу в 1889 році. Головними теоретиками реформізму стали Нильс Карлебю (1892-1926), Рікард Линдстрем (1894-1950) і Пер Альбін Ханссон. Карлебю закликав зробити основою соціалістичного вчення гуманізм і закріпити в партійній програмі відданість партії демократичним методам. Голова соціал-демократичного Союзу молоді Линдстрем закликав менше приділяти уваги відмінностям між соціальними класами і створювати «народну партію», в якій соціал-демократи будуть дотримуватися програми, заснованої на здоровому глузді.

В 1925 СДРПШ очолив Пер Альбін Ханссон. В 1929 Ханссон написав ряд програмних статей, в яких обґрунтував свою концепцію «Будинку для народу», яка передбачала створення суспільства всенародного благоденства шляхом здійснення соціального партнерства між робочими і підприємцями.

В 1932 Пер Альбін Ханссон вперше очолив уряд. Програма виходу з економічної кризи Ханссона передбачала збільшення соціальних витрат, допомогу по безробіттю, створення нових робочих місць шляхом організації